

## ОКРЕМІ ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Природноресурсове право, яке бере свій початок ще в середині XX століття, сформувалося на основі земельного й інших галузей ресурсного права, а згодом перейшло в екологічне право. Разом з тим, трансформувалися також природноресурсові відносини [1, с. 4-6]. Це обумовлено бурхливим зростанням екологічних суспільних відносин у 90-х роках минулого століття, призвівши до заміни природноресурсового права та правової охорони навколишнього середовища екологічним правом на певній інтегрованій основі [2, с. 11]. Позитивним результатом формування останнього було становлення екологічного законодавства України, формування і розвиток вітчизняного природноресурсового законодавства, реформування земельного, оновлення гірничого, водного та лісового законодавства.

На початку XXI століття відбувається перегляд предмета, змісту і структури екологічного права. Київська школа екологічного права запропонувала включити у зміст і структуру екологічного права природноресурсове і природоохоронне право та право екологічної безпеки [3, с. 16]. Такий підхід до інтеграції природноресурсових, природоохоронних та екологічних суспільних відносин є надзвичайно важливим, бо випереджує стан розвитку певних екологічно-безпечних відносин. Це надає підстави стверджувати, що природоохоронні та природноресурсові суспільні відносини все ж не досягли відповідного рівня зрілості для їх об'єднання в межах єдиної галузі права й інтегрованого правового регулювання. Природноресурсові відносини є достатньо самостійними і можуть розглядатися як окремі відносини. При цьому природноресурсові відносини мають комплексний характер, так як об'єднують схожі за змістом земельні, гірничі, водні та лісові відносини, а також відносини щодо використання природних об'єктів та їх ресурсів, залишаючи специфіку правового регулювання їх використання у межах відповідних диференційованих галузей ресурсного законодавства. Тобто інтеграція здійснюється тільки щодо спільних за своїм змістом земельних, гірничих, водних, лісових та інших природноресурсових відносин.

В еколого-правовій літературі немає єдиної думки стосовно змісту і структури екологічного права. Спектр поглядів із зазначеного питання надто широкий і охоплює думки стосовно екологічного права як самостійної диференційованої або комплексної інтегрованої правової галузі. Широкий спектр поглядів науковців та наукової літератури з цієї проблематики наводить професор В. І. Андреєв [3, с. 20]. Теорія права зазначає, що будь-яка галузь права має розглядатися як відносно самостійна сукупність норм права, що регулює однорідну сферу суспільних

відносин, що об'єднані спільним предметом і методом правового регулювання.

За думкою професора В. В. Петрова екологічне і природноресурсове право є самостійними галузями права, бо їхні предмети досить визначені та не сходяться за змістом між собою. У вітчизняній правовій науці наведена точка зору стає все більш визнаною, хоча ще не стала загальноприйнятою. Доцільним буде виокремити людину та таку важливу складову її життя, як здоров'я в системі об'єктів екологічного права. Певним чином така концепція розкриває антропоцентризм, який полягає у тому, що людина є найважливішою частиною Всесвіту. При цьому екоцентризм, який розуміє, що природа та екосистема в цілому потребує більше уваги, а ніж окремі суб'єкти в природних взаєминах, є більш доцільним, оскільки включає посилену природоохоронну та реалізацію екологічної функції держави [4, с. 21].

Слід вважати, що диференційований та інтегрований погляди на сучасне екологічне право надають підстави щодо визначення однорідності чи комплексності змісту його правових норм та структури як галузі права. Проте вони суттєво не впливають на визначення самостійної природи самої галузі екологічного права. Таким чином, екологічне право як самостійна галузь вітчизняного права являє собою сукупність правових норм, встановлених і гарантованих державою, що регулюють суспільні відносини у сфері використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та його відтворення з метою захисту екологічних прав і свобод громадян, забезпечення екологічної безпеки суспільства та екологічних інтересів щодо якісного стану<sup>7</sup> довкілля для людей, які вже проживають та використовують природне середовище та для майбутніх поколінь, що успадкують його.

#### Список використаних джерел

1. Андрейцев В. І. Екологічне право. Загальна частина : [курс лекцій] / В. І. Андрейцев. — Київ : Вентурі, 1996. — 208 с.
2. Екологічне право. Особлива частина : підручник / за ред. В. І. Андрейцева. — Київ, 2001. — 328 с.
3. Андрейцев В. І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики : монографія / В. І. Андрейцев, — Дніпропетровськ, 2011. — 373 с.
4. Карпович Н. И. Теоретические проблемы реализации апологической функции государства : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.06 / Н. И. Карпович ; БГУ. — Минск, 2012. — 29 с.

*Науковий керівник: к. ю. н., доцент Чумаченко І. Є.*